

KVALITETSPROGRAM FÖR DETALJPLANER FÖR VÄSTLÄNKEN

JÄRNVÄGSTUNNEL & STATIONERNA CENTRALEN, HAGA, KORSVÄGEN

VÄRDEBASERAT KVALITETSPROGRAM
FÖR MÖTET MELLAN STADEN OCH JÄRNVÄGEN

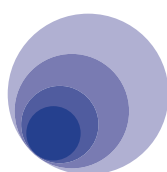
SLUTRAPPORT

2014-02-25

white

 Göteborgs
Stad

INNEHÅLL

DEL 1 INTRODUKTION

Bakgrund - projektets kärna	4
Syftet med ett kvalitetsprogram	6
Programmet i sitt sammanhang	7

DEL 2 ÖVERGRIPANDE RAMVERK

Värdebaserad stadsplanering	11
Kärnan	13
Stadsbyggnadsvision	14
Prioriterade kvaliteter	17
Riktlinjer	18
Urban karaktär	19
Självklara flöden	20
Mänskliga vistelsekvaliteter	22
Robusta miljöer över tid	24

DEL 3 UTVÄRDERINGSVERKTYG

Handlingsplan	28
Analys av nuläge	31
Analys av förslag	33

KONTAKT

Uppdragsgivare

Projektgrupper för framtagande av detaljplaner för Västlänken, järnvägstunnel och stationerna Centralen, Haga, Korsvägen.

Kontaktperson: Sandra Trzil
sandra.trzil@sbk.goteborg.se

Stadsbyggnadskontoret
Göteborgs Stad
Box 2554
403 17 Göteborg

Övriga medverkande aktörer

Trafikverket projekt Västlänken
Kontaktperson: Johnny Lindeberg

Västtrafik Infra (resecentrum)
Kontaktperson: Anna Eliasson

Samt alla från stadsbyggnadskontoret och från övriga involverade förvaltningar i staden som deltagit på seminarier.

Konsult

Uppdragsledare: Gunnar Stomrud
gunnar.stomrud@white.se

Ansvarig arkitekt: Åsa Bjernell
asa.bjernell@white.se

Medverkande: Jeroen Matthijssen

White arkitekter AB
Magasinsgatan 10
Box 2502
403 17 GÖTEBORG

KVALITETSPROGRAM

FÖR DETALJPLANER FÖR VÄSTLÄNKEN

Göteborg är inne i en intensiv fas för en utbyggd kollektivtrafik. Detta ställer stora krav på samordning och samarbete inom den fysiska planeringen. Detta kvalitetsprogram ska vägleda arbetet med såväl detaljplaner som gestaltning och genomförande för de stadsrum där järnvägen möter staden.

För att kvalitetsprogrammet ska vara relevant och applicerbart i både pågående och kommande planarbeten är det utformat som ett gemensamt verktyg för de projektgrupper som arbetar med utformningen av detaljplanerna och platserna.

- Del ett av kvalitetsprogrammet beskriver bakgrund, syfte och hur programmet är tänkt att användas.
- Del två innehåller det övergripande ramverket: projektets kärna, en stadsbyggnadsvision för mötet mellan staden och järnvägen, de fyra prioriterade kvaliteterna samt riktlinjer för utformning och organisering av stadsrummen.
- Del tre presenterar utvärderingsverktyget för att analysera hur väl de prioriterade kvaliteterna uppfylls på de olika platserna, både i nuläget och i de förslag som tas fram. Verktöget är ett stöd för att skapa en gemensam nulägesbild och en gemensam önskad framtidsbild. Baserat på resultatet av utvärderingen tas det sedan fram platsspecifika handlingsplaner för hur befintliga kvaliteter ska bevaras och hur saknade kvaliteter ska kunna tillföras i utformnings- och gestaltungsarbetet.

Kvalitetsprogrammet ska medverka till att målet om en attraktiv och effektiv kollektivtrafik kan uppnås samtidigt som stadsrum tillskapas som stärker och berikar regionens kärna.

1. INTRODUKTION

INTRODUKTION

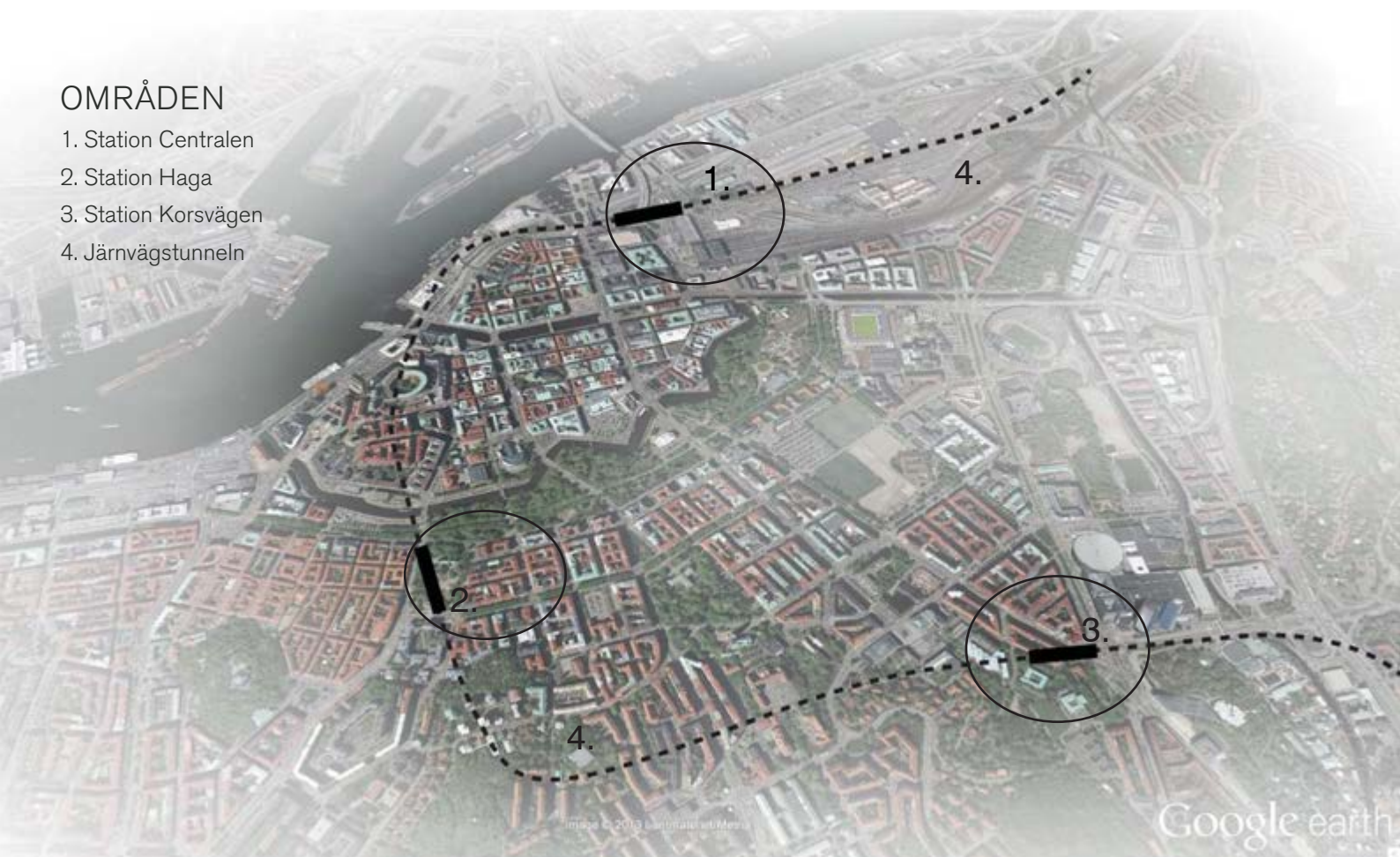
BAKGRUND - PROJEKTETS KÄRNA

Projektet Västlänken är en del av det Västsvenska paketet, som syftar till att bättre koppla ihop regionens olika delar för att skapa tillväxt och hållbar utveckling. Den stora satsningen på kollektivtrafik med utbyggnad av stationer och bytespunkter i centrala Göteborg ställer höga krav på samordning och samsyn inom planeringen.

Västlänkens stationer kommer att förändra vardagslivet för regionens invånare, beröra många och betyda mycket för både upplevelsen och bilden av Göteborg. Utformningen av mötet mellan staden och stationen blir avgörande för regionkärnans identitet och attraktivitet, liksom för kollektivtrafikens attraktivitet och konkurrenskraft.

OMRÅDEN

1. Station Centralen
2. Station Haga
3. Station Korsvägen
4. Järnvägstunneln

INTRODUKTION

SYFTET MED ETT KVALITETSPROGRAM

Kvalitetsprogrammets syfte är att stärka de värden – de kvaliteter – som behövs för att platser, stråk och stadsrum i anslutning till Västlänken ska bli välfungerande och trivsamma. Det gäller för alla som reser, vistas, arbetar och bor, men också för alla dem som bara passerar platsen.

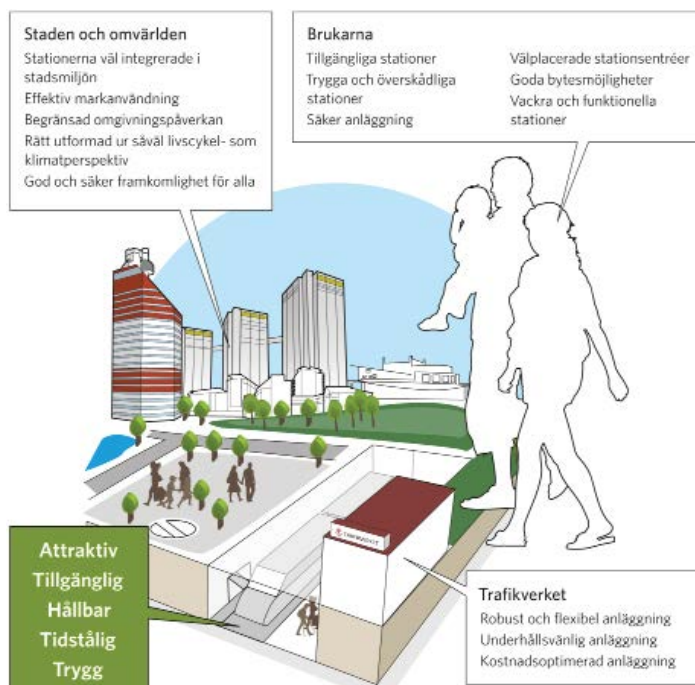
Fokus i programmet ligger på Västlänkens tre planerade stationer vid Centralen, Haga och Korsvägen. De berörda platserna är sinsemellan mycket olika. De ligger i olika lägen i staden, de har olika betydelse som platser idag, och de står för olika utmaningar när järnvägen kommer dit. Planeringen av omgivande stadsrum samt stadsutveckling befinner sig i olika skeden och har olika tidsplaner. Kvalitetsprogrammet ska syfta till att kvalitativa stadsrum och välfungerande resandemiljöer kan planeras och bäras med hela vägen till genomförande.

Kvalitetsprogrammet ska vara applicerbart även på de andra objekt som blir synliga i staden utmed järnvägssträckan och för andra stations- och järnvägsprojekt i staden, exempelvis nya stationer vid Gustavsplatsen och Brunnbo. Kvalitetsprogrammet ska fungera över tid och vara generellt så att det kan användas i de olika planerings- och genomförandeskedena.

Kvalitetsprogrammet ska kunna användas för den temporära situationen under byggtiden, för utformningen under de olika etapperna av förändring, för utbyggnad av omgivande platser och stadsmiljöer, likväl för de framtida förändringar som vi idag inte känner till.

Kvalitetsprogrammet vänder sig i första hand till projektgrupperna för olika delprojekt men det kan även användas i större forum för att i seminarieform diskutera de i programmet belysta kvaliteterna och hur de kan beaktas och utvecklas i specifika frågor och situationer.

Programmet beskriver vad som behövs för att skapa välfungerande och attraktiva stadsrum. I detta ingår även att platserna ska erbjuda goda resandemiljöer i enlighet med K2020 etc.

Mål för Västlänkens utformning enligt Järnvägsplanen för Västlänken

FÖRUTSÄTTNINGAR

Till grund för kvalitetsprogrammet ligger att Västlänken ska genomföras samt att stationerna ska anläggas vid de utpekade platserna, som därmed omvandlas mot idag och får nya funktioner. Att platserna ska stödja en effektiv och funktionell utformning för kollektivtrafikens och resenärens behov är en grundläggande kvalitet och

en förutsättning, som därför inte kvalitetsprogrammet behandlar specifikt. Resenärsperspektivet berörs men måste även behandlas som en egen fråga. Detta gäller även de självklara kvaliteter som befintliga stads- och parkmiljöer har och de kulturhistoriska och antikvariska värden som måste beaktas.

Kvalitetsprogrammets roll och sammanhang (exempel på dokument)

INTRODUKTION

PROGRAMMET I SITT SAMMANHANG

Kvalitetsprogrammet handlar om att ta gemensamt ansvar för att skapa mänskliga, behagliga och trygga miljöer kring järnvägens möte med staden. Fokus ligger på att göra de "mjuka" värdena möjliga att diskutera och utvärdera - att få gemensamma definitioner av prioriterade kvaliteter för kvalitativa stadsrum liksom formulering av riktlinjer som tydliggör vad som behöver uppnås. Konkretisering av kvaliteterna och riktlinjerna sker sedan i de olika dokument som arbetas fram: utformningsförslag, detaljplanehandlingar, gestaltungsprogram etc.

Kvalitetsprogrammet har tagits fram i seminarieform där representanter från stadens förvaltningar, från Trafikverket och från Västtrafik gemensamt har definierat kvaliteterna och formulerat riktlinjerna. Styrkan med programmet ligger i att inblandade aktörer fortsätter att träffas kontinuerligt och gemensamt arbeta med frågorna.

Samtidigt med kvalitetsprogrammet för detaljplanerna tas det fram en rad andra dokument som berör centrala frågor i stadsutvecklingen. Staden tar inom pågående planarbeten fram en stadslivsanalys, en social konsekvensanalys och en barnkonsekvensanalys. Stadsutvecklingsprogram tas fram för utformningen av omgivande stadsmiljöer vid Centralen, Haga och Korsvägen. Trafikverket tar fram utformningsförslag och gestaltungsprogram för järnvägsprojektet inom arbetet med järnvägsplanen. Västtrafik tar fram utformningsförslag och gestaltungsprogram för sina resecentra. Stora markägare och aktörer som Jernhusen och Akademiska hus har tagit fram utbyggnadsförslag för närliggande områden. Staten har utpekade riksintressen med dokumenterade värden. Alla de dokument som nu tas fram, liksom de som kommer att tas fram, belyser sina specifika frågor och lever parallellt med kvalitetsprogrammet.

Kvalitetsprogrammet kompletterar dessa dokument och pågående arbeten genom att ta helhetsgreppet på stadsrummens kvaliteter i mötet mellan järnvägen och staden. Programmet ska även kunna vara en del i utvärderingen kring dessa dokument.

För att de åtgärder som vidtas, i syfte att säkerställa kvaliteterna och riktlinjerna, ska bli transparenta och synliggjorda bör arbetet dokumenteras på lämpligt sätt med utgångspunkt från kvalitetsprogrammets upplägg, till exempel som en bilaga till detaljplanens handlingar. Detsamma gäller när programmet används för utvärdering av olika förslag. Kvalitetsprogrammets utvärderingsmetod gör att olika delprojekt kan jämföras på ett likvärdigt sätt och att det kan bli ett projektgemensamt fokus på de kvaliteter och riktlinjer som programmet lyfter.

I tidiga skeden kommer stadsbyggnadskontoret genom detaljplaneprocessen att "äga" ansvaret att diskutera, utvärdera och dokumentera arbetet. För att slutresultatet ska bli bra behöver sedan andra aktörer i följande skeden axla ansvaret och ta över stafettpipen. En förutsättning för att Västlänkens stationer ska bli attraktiva och bidra till att stärka regionkärnan är att kvaliteten på stadsrummen liksom resandemiljöerna bevakas hela vägen fram till genomförande.

2 ÖVERGRIPANDE RAMVERK

ÖVERGRIPANDE RAMVERK

VÄRDEBASERAD STADSPLANERING

I stora och komplexa projekt är det nödvändigt att alla inblandade aktörer har en gemensam syn på de övergripande målen för arbetet. Värdebaserad stadsplanering innebär att arbetsgruppen från början enas om vad som är projektets kärna och projektets överordnade vision. På så sätt underlättas vägval och prioriteringar när det uppstår oundvikliga målkonflikter i projektet.

KÄRNAN - en gemensam utgångspunkt för arbetet:

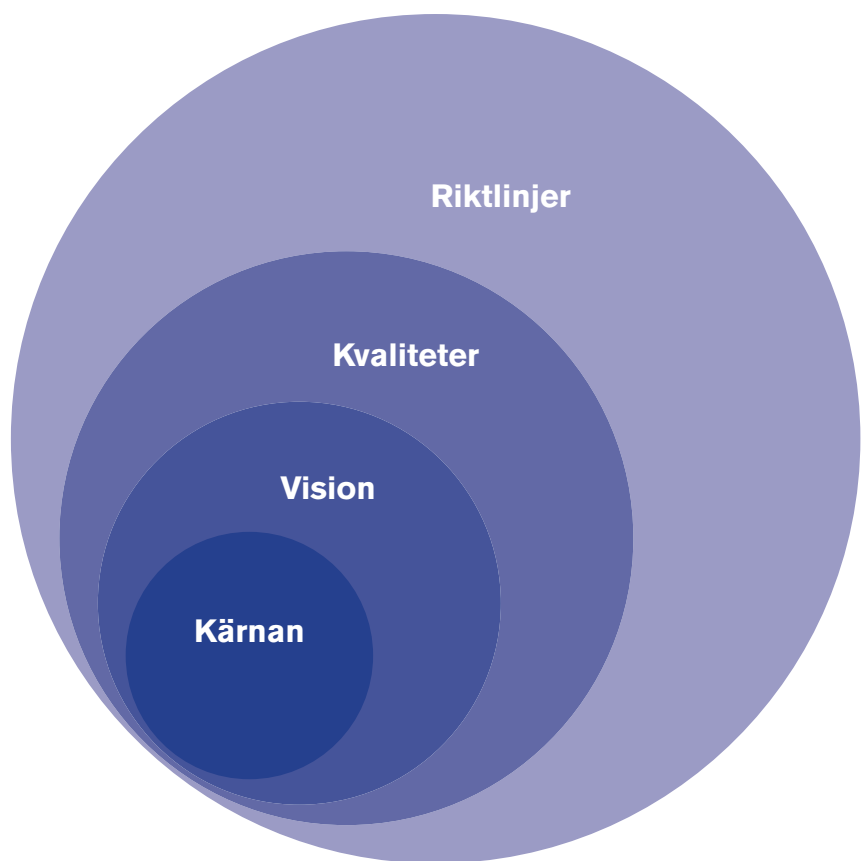
- > Programmets syfte och inriktning.
- > Identifierade knäckfrågor för en god stadsutveckling.
- > Målen som finns i regionala och strategiska planer.

VISION och prioriterade **KVALITETER**

- > Den långsiktiga visionen för utvecklingen.
- > Prioriterade kvaliteter som beskriver och konkretiserar intentionen med visionen.
- > Gäller för hela projektet.

RIKTLINJER - för utformningen:

- > Generella riktlinjer för alla stationer.
- > Generella riktlinjer för utvecklingen kopplade till knäckfrågorna i "kärnan".

Värdebaserad stadsplanering

Kärnan, stadsbyggnadsvisionen, de prioriterade kvaliteterna samt riktlinjerna har tagits fram utifrån den diskussion och de ställningstaganden som gjorts på seminarierna där representanter från stadens förvaltningar, från Trafikverket och från Västtrafik deltagit. Styrkan ligger i att inblandade aktörer fortsätter att träffas kontinuerligt och gemensamt arbetar vidare med frågorna.

1

PRIORITERING AV YTOR OCH FLÖDEN I DE NYA STADSRUMMEN

Målet med Västlänken och det Västsvenska paketet är att bättre koppla ihop regionens olika delar för att skapa tillväxt och hållbar utveckling. För att lyckas med ambitionerna är Västlänken och dess stationer beroende av de omgivande stadsrummen. Rätt placerade och integrerade i stadsrummen kan stationerna bidra med större folkliv, ökat utbud och förbättrade kommunikationer för de som bor och verkar på platserna, liksom för de som besöker dem. Om stadsrummen upplevs som trygga och attraktiva så kommer även kollektivtrafiken att upplevas som ett tryggt och attraktivt resealternativ. Det behövs en tydlig prioritering och inriktning för utformingen av mötet mellan staden och järnvägen för att säkerställa de önskade attraktiva och levande stadsrummen. De prioriterade aspekterna i kvalitetsprogrammet är: gång, cykel och kollektivtrafik, resenärsmiljöer, platser att vistas på, grönska och vatten, kulturhistoria och stadens karaktärer.

2

TRYGGA, TYDLIGA OCH TILLGÄNGLIGA STADSRUM OCH RESANDEMILJÖER FÖR ALLA

De nya stadsrummen och resandemiljöerna måste vara både fysiskt och socialt tillgängliga för alla människor som rör sig i staden. Stationerna och bytespunkterna måste upplevas trygga både natt och dag och året runt. De behöver ha ett brett och intressant publikt utbud liksom ett gynnsamt vistelseklimat så att de används och befolkas. Trafikmiljöerna ska vara säkra och lätta att förstå.

SOCIALT, EKOLOGISKT OCH EKONOMISKT HÅLLBARA FÖRÄNDRINGAR

De nya stadsrummen och resandemiljöerna blir socialt hållbara när de förankras i den lokala karaktären och nätverket av stadsrum. De människor som idag använder stadsrummen liksom de som kommer att använda stadsrummen i framtiden bör få vara med och påverka deras organisering och utformning. Allt detta bör karaktärisera stationsplatserna redan under byggtiden så att de nya platserna och stråken etableras både fysiskt och mentalt så tidigt som möjligt.

Nya platser, stråk och byggnader blir ekologiskt hållbara över tid när de med sina strukturer bidrar till att stärka stadens ekosystem med kvalitativ grönska, dagvattenhantering, biodiversitet och energieffektiva lösningar. Stationsplatserna och de stadsrum och stråk som ansluter till dem ska särskilt underlätta för, och uppmuntra till hållbara resor med kollektivtrafik, cykel och gång.

Stationsplatserna blir ekonomiskt hållbara när de stödjer ett lokalt näringsliv och utbud och när de är utvecklingsbara över tid. Platserna ska ha en koncentration av flöden och ha möjlighet att husera en mångfald av innehåll. Platserna behöver kvaliteter som lockar människorna till att stanna till och stanna kvar. De måste bli mötesplatser i staden med egen dragningskraft utöver stationerna. Utvecklingen av platserna ska vara resurssmart i varje steg och samtidigt framåtblickande så att inte flexibilitet inför framtida behov byggs bort.

STADSBYGGNADSVISION

FÖR MÖTET MELLAN STADEN OCH JÄRNVÄGEN:

*“Gemensamt bidrar alla de stadsrum där
Västlänken möter Göteborg till att stärka
och berika regionens urbana kärna”*

VISION

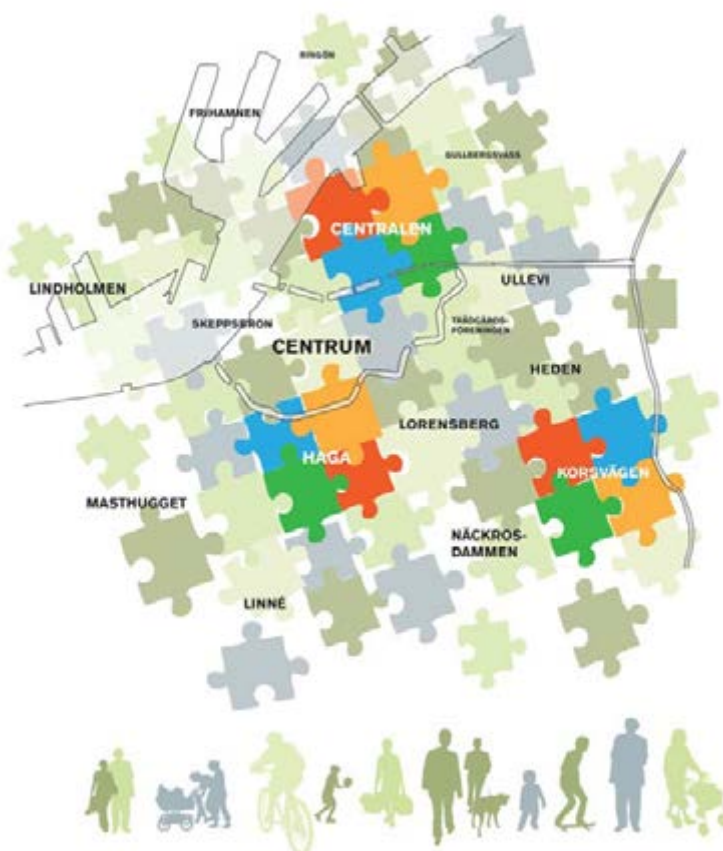
FÖR ATT STÄRKA OCH BERIKA REGIONENS URBANA KÄRNA

I en levande och attraktiv regionkärna är stadsrummen gestaltade för att underlätta möten mellan människor – människor ute i ärenden, på upptäcktsfärd, på spaning, på språng, eller i vila.

En attraktion i Göteborg är mångfalden av stadsmiljöer. Alla de små stadsdelarna med sin variation av skala, tempo och historia, och de olika gröna och blå stadsrummen – parkerna, kanalerna, vallgraven och älven – präglar upplevelsen för dem som rör sig genom staden.

De nya stadsrummen ska utgå från den befintliga mångfalden och utvecklar Göteborg genom att lägga ytterligare pusselbitar till det lokala vardagslivet, den lokala historien och stadslandskapet. Samtidigt som platserna är tillgängliga och enkla att förstå för dem som rör sig mellan stadens olika delar.

Tillsammans berättar alla de nya stadsrummen och det liv som levs där om den mångsidiga och dynamiska storstaden Göteborg.

PRIORITERADE KVALITETER

FÖR ATT UPPNÅ VISIONEN

De prioriterade kvaliteterna ska styra projektet mot att uppnå visionen. De spänner över teman som har betydelse för hur människor uppfattar och använder sin stads- miljö – det handlar om identitet, sammanhang, upplevelser och tid.

URBAN KARAKTÄR

En urban miljö karakteriseras av en täthet av människor och utbud, och den präglas av alla som lever och verkar i staden. Stadsrummen runt stationerna ska ge en bild av staden, både dess historia och framtidsambitioner. Bra platser är en del i det sammanhängande stadslandskapet samtidigt som de präglas av den lokala karaktären – dess hus, människor och verksamheter. På så sätt kan det lokala stadslivet berika den urbana mångfalden.

MÄNSKLIGA VISTELSEKVALITETER

Människor stämmer träff vid knutpunkter. Människor gillar att vara där andra är. För att skapa trygga och intressanta vardagsplatser vid stationerna måste stadsrummen långsiktigt och konsekvent freda utrymmen för behagliga vistelsezoner, för möten, väntan eller vila.

ROBUSTA MILJÖER ÖVER TID

Urbana platser har ett rikt utbud på byggda, gröna och blå stadsrum. Tillsammans ger de ett mångsidigt innehåll, som utgår från historiska strukturer och som tål att förändras över tid. För att tidigt locka människor att använda platserna och stråken bör de redan under byggtiden vara ett attraktivt tillskott för sin omgivning.

SJÄLVKLARA FLÖDEN

Stadsrummen kring stationerna ska vara utformade för att tydligt prioritera gående, både de som kommer till platserna och de som ska byta i kollektivtrafiken. Det är gående och cyklister som använder stationerna och stråken för dem måste kännas självklara i sin sträckning, vara trygga och gena, och vara väl sammankopplade med omgivande stadsrum och med resten av staden.

RIKTLINJER

FÖR ATT SÄKRA PRIORITERADE KVALITETER

Riktlinjerna är formulerade för att säkra de prioriterade kvaliteterna och leda mot visionen. Riktlinjerna ska användas både i utvärderingen av befintlig situation och av förslagen till framtida utformning. De är inte specifika för de tre stationslägena utan kan användas på alla de olika platser där staden möter järnvägen liksom där bytespunkterna finns.

PLATSER, VISTELSEYTOR OCH STRÅK

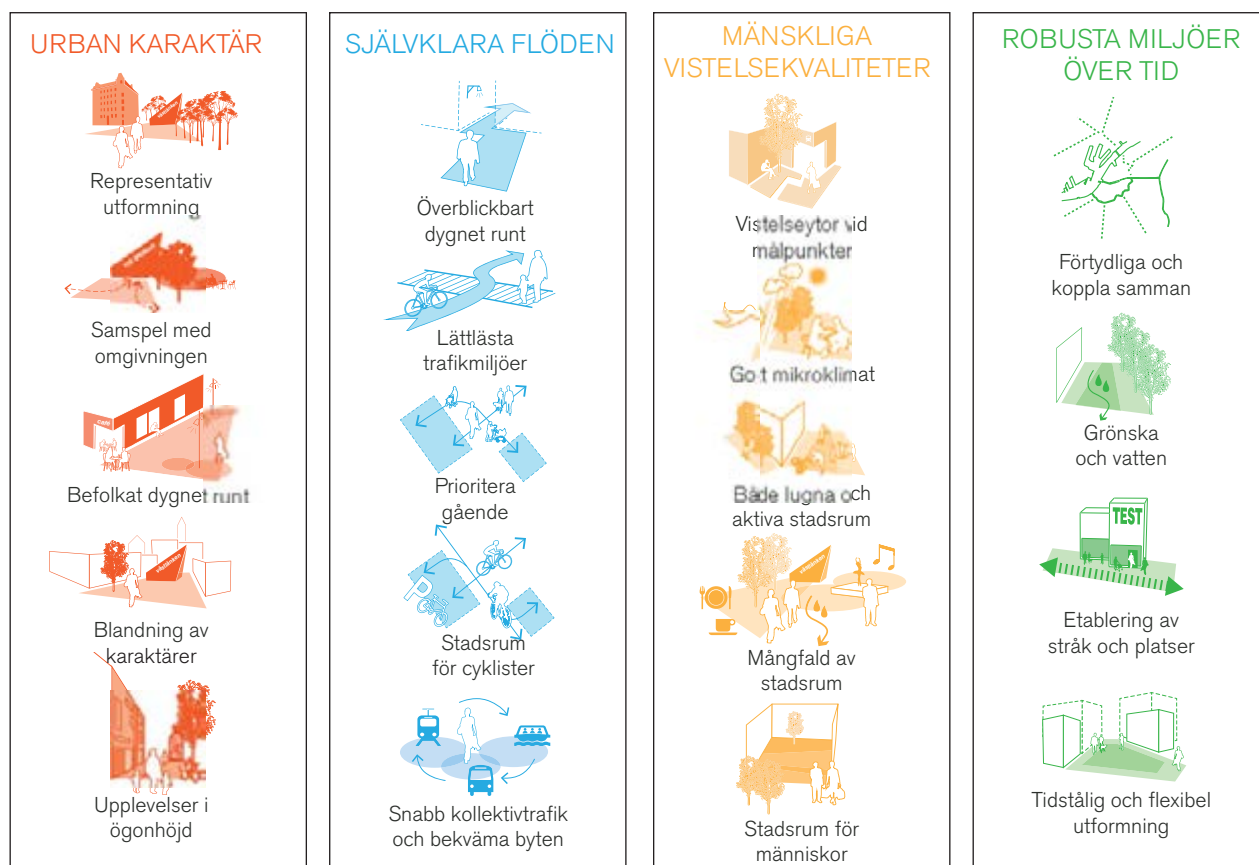
Riktlinjerna använder tre begrepp för de olika stadsrummens delar: platser, vistelseytor och stråk.

Platserna utgör hela stadsrummet runt stationerna och bytespunkterna. Platserna har ofta ett namn men inte alltid tydliga gränser. Varje detaljplaneområde kan innehålla flera platser beroende på hur stationsuppgångar och hållplatslägen är placerade. Platserna innefattar även de ytor som olika trafikslag behöver.

Stråken är de stadsrum som leder fram till platserna och som även förbinder platserna med varandra. Det kan vara stråk för separerad eller för blandad trafik.

På platserna och längs stråken finns **vistelseytor**. De är mindre, tydligt rumsligt avgränsade delrum i det stora stadsrummet. Vistelseytor ska fredas för uppehåll av olika slag. De ska finnas för möten, för avkoppling, för aktiviteter eller för väntan vid byte.

PRIORITERADE KVALITETER OCH RIKTLINJER SOM REDOVISAS PÅ SID 20-27:

*urban
karaktär*

RIKTLINJER FÖR: URBAN KARAKTÄR

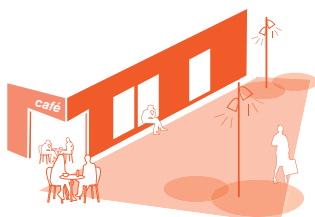
Representativ utformning

En läsbar stad är både intressant och begriplig. Platsens historia och dess roll i staden – då som nu – speglas i utformningen av resandets funktioner, i markgestaltningen och belysning liksom i en eventuell förtätning med nya byggnader. Stationerna utgör viktiga funktioner i staden och detta behöver framgå av gestaltningen. Det ger både särprägel och förankring.

Samspel med omgivningen

Utformningen av platserna samspelar med karaktären, innehållet och skalan på angränsande stadsmiljöer. Visuella kopplingar, under alla tider på dygnet, tillsammans med tydliga samband och stråk underlättar människors rörelser och integrerar platsen i staden. Platsen blir en pusselbit i det stora hela.

Befolkat dygnet runt

Urbana miljöer är levande dygnet runt och innehåller både verksamheter, service och bostäder liksom publika målpunkter. Stationerna, deras innehåll och den mänskliga aktivitet som här genereras bildar navet som tillsammans med omgivande stadsmiljöer gör att platser och byggnader befolkas både dag och natt. Stadsrummen runt stationerna görs inbjudande och trygga genom att vistelsezoner och huvudstråk för gående placeras i anslutning till bebyggelse med öppna och över dygnet befolkade bottenvåningar.

Blandning av karaktärer

Blandningen av olika skalor, arkitektur, material och färger ger spännande stadsrum där mycket kan hända samtidigt. Möten mellan olika tidsepoker skapar upplevelserika och varierade platser runt stationerna. Tilläggen till stadsrummen ska få tillåtas att synas och vara vår tids bidrag till en kvalitativ och varierad stadsmiljö. Att blanda in vatten och grönska i den byggda miljön skapar både rikare upplevelser och bättre mikroklimat.

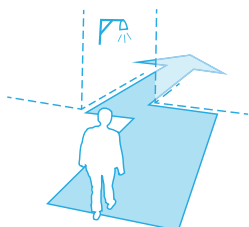
Upplevelser i ögonhöjd

Den urbana karaktären bygger på att många rör sig till fots. Stadsrum som stimulerar gående är upplevelserika i ögonhöjd, med varierad utformning av vistelsezoner och med levande, aktiva bottenvåningar mot befolkade stråk.

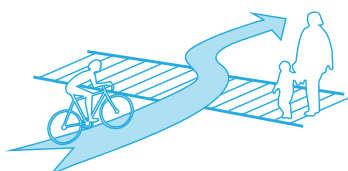

RIKTLINJER FÖR: SJÄLVKLARA FLÖDEN

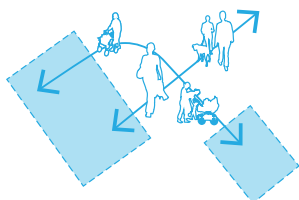
Överblickbart dygnet runt

Utformningen av platser och stråk gör det lätt att läsa av vad som är huvudstråken för gående och cyklister. Det ska vara lätt att orientera sig till och från stationsuppgångar och hållplatslägen, likväl som till publika målpunkter i omgivningen och till stråken som leder vidare i staden. Rätt utformad hjälper belysningen till med orienterbarheten och gör platser och stråk överblickbara, trivsamma och trygga även under kvällar och nätter.

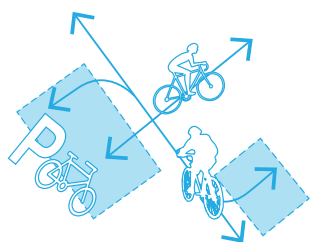
Lätillgängliga trafikmiljöer

Platserna runt stationerna samlar många olika typer av trafikanter. Utformningen visar tydligt med färger, material och möblering vilka trafikanter som har tillgång till ytan och vem som har företräde i olika korsningssituationer. Under dygnets mörka timmar tydliggörs detta genom belysningens styrka, karaktär, placering och höjd.

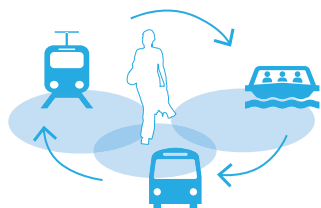
Prioritera gående

Utformningen signalerar att gående är prioriterade genom att ge dem gott om utrymme i stråk och på platser. Viktiga gångstråk kopplas närmaste och naturligaste vägen, och i mötet med andra trafikanter visas tydligt att gående har företräde.

Stadsrum för cyklister

På platsen finns cykelbanor som ansluter till sammanhängande cykelvägnät i staden. För passerande cyklister bör det finnas stråk där konfliktpunkterna med gående eller andra trafikanter är få. Cykelparkeringar ordnas nära stationer och andra målpunkter.

Snabb kollektivtrafik och bekväma byten

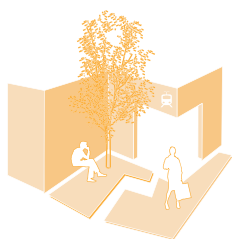
God framkomlighet för den lokala kollektivtrafiken är en förutsättning för att den ska bli attraktiv, liksom att bytet mellan tåg, buss, spårvagn och båt är enkelt och bekvämt. Välgestaltade, befolkade, dagsljusbelysta och väderskyddade resandemiljöer av tillräcklig storlek utifrån resandemängden gör hela resan behaglig och bidrar även till platsernas identitet och liv.

*mänskliga
vistelsekvaliteter*

RIKTLINJER FÖR: MÄNSKLIGA VISTELSEKVALITETER

Vistelseytor vid målpunkter

Platser att vistas på skapas på attraktiva ytor nära målpunkter, synligt placerade, i bra väderstreck och med utsikt över omgivningen. Vistelseytor av olika storlek och karaktär behövs, både sådana med tillräckligt utrymme för att samla en större grupp människor och utrymmen där mindre grupper av människor kan trivas.

Gott mikroklimat

Stationer befolkas i alla väder och under alla årstider. Ett bra mikroklimat förlänger säsongen då det är skönt att vistas ute, för både resenärer och andra. Genom rätt placering och utformning får vistelseytorna maximal solbelysning samt vindskydd på vår, höst och vinter. Vistelseytor skapas som både kan bidra till önskat stadsliv på platsen och bli ett komplement vid väntan för byte. Vegetation och vatten ger skugga och svalka heta sommardagar samt bidrar till en "positiv" ljudmiljö.

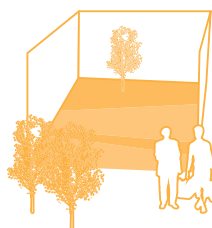
Både lugna och aktiva stadsrum

Platserna och stråken ska tillsammans erbjuda ett varierat utbud av både lugna och aktiva stadsrum. Nära stationerna behöver det finnas vilsamma och bullerskyddade vistelseytor, gärna med utblick mot platsen och hållplatserna, men även mer aktiva ytor med plats för stadslivets rörelser och händelser. Vistelseytorna ska medge olika användningar och vara anpassade för olika människors behov, och kunna erbjuda möjligheter till både vila och aktiviteter under dygnets alla timmar.

Mångfald av stadsrum

Platserna och stråken ska erbjuda en varierad stadsmiljö, med en mångfald av vistelseytor som kan ha både kommersiell och ickekommersiell användning. Nära stationerna ska det alltid finnas vistelseytor av kvalitet som är "fria" att använda. Genom att bevara och förtydliga befintliga karaktärer för den byggda miljön och för den grönbå strukturen, och komplettera med nya rumsliga kvaliteter, grönska och vatten får platserna både trivsel och en utformning som väcker intresse.

Stadsrum för människor

Mänsklig skala innebär att stadsrum där människor vistas utformas med mått som skapar närhet och en detaljering som är intressant också när man kommer nära. Upplevelsen av stadsrummen ska utgå från den gående människans hastighet.

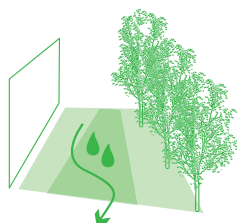

RIKTLINJER FÖR: ROBUSTA MILJÖER ÖVER TID

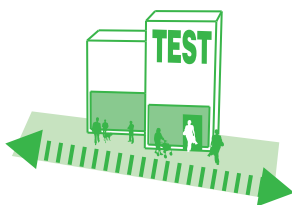
Förtydliga och koppla samman

De övergripande stadsstrukturerna som skapat dagens rörelsemönster och användningar av staden som helhet ska bevaras, förtydligas och förstärkas. Stationerna måste bli en inkorporerad del i strukturen och stationsuppgångarna blir då nya pusselbitar i denna stadsstruktur, av stor betydelse för stadens fortsatta utveckling.

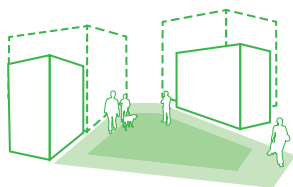
Grönska och vatten

Inslag av grönska och vatten gör platserna tåliga för både värmeböljor, stark vind och slagregn. Det ger platserna karaktär och en rytm som visar årstidernas växlingar. Man kan ta vara på befintliga miljöer eller göra tillägg av nya gröna och blå element vid omgestaltningen av platserna och stråken. Det behöver alltid finnas tillgång till gröna eller blå stadsrum vid stationerna eller i deras direkta närhet.

Etablering av stråk och platser

Genom att fånga upp rörelser från befintliga gång- och cykelstråk blir platsen från början en del i stadens vardagsliv. Redan tidigt i utbyggnadsprocessen kan platser och stråk etableras i människors medvetande genom att bevara och förstärka rörelser och befintligt stadsliv med nya mötesplatser och målpunkter i området. Något som kan åstadkommas både med temporära och permanenta åtgärder.

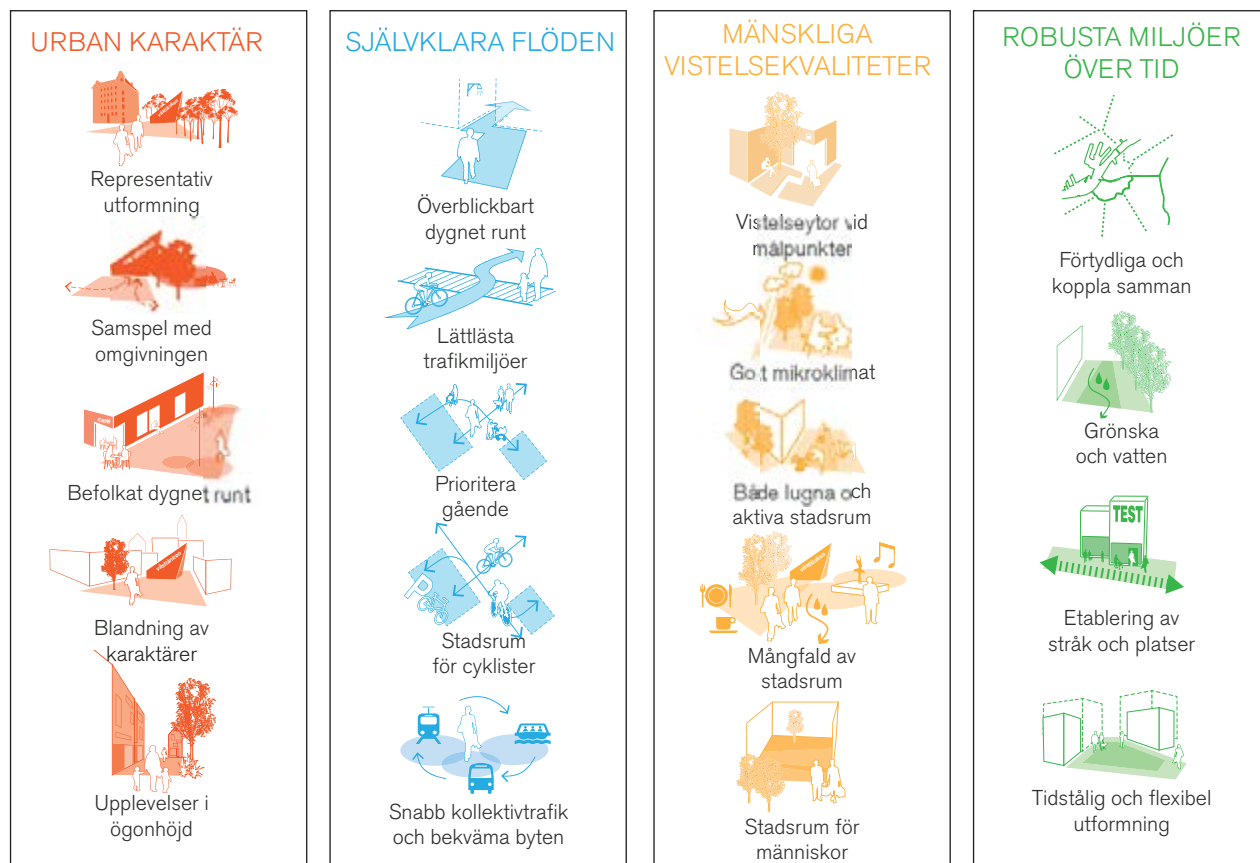
Tidstålig och flexibel utformning

En tidstålig utformning innebär att platserna och bebyggelsen kan klara av en etappvis utbyggnad, med kvaliteterna och riktlinjerna uppnådda av "godkänd" kvalitet för varje etapp. Byggnationen kommer att påverka stadsrummen under lång tid. Markgestaltningen kräver tåliga material som åldras vackert och en generalitet i utformningen som inte blir daterad eller låsande för platsernas användning och framtida utveckling. Byggnader behöver utföras med omsorg och god kvalitet men de kan tillåtas vara mer specifika och tidsbundna. Även provisoriska utformningar måste klara av att både vara flexibla och gedigna.

3. UTVÄRDERINGS- VERKTYG

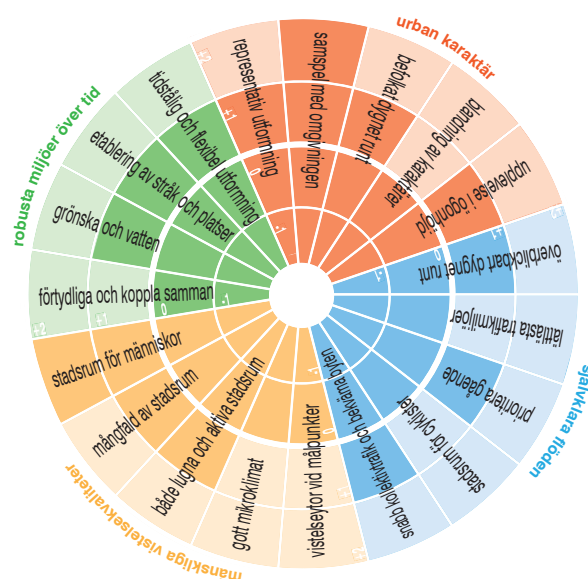
PRIORITERADE KVALITETER OCH RIKTLINJER FRÅN DEL 2:

UTVÄRDERINGSVERKTYG:
KVALITETSROS

UTVÄRDERAS FÖR NULÄGE OCH FÖR FÖRSLAG

UTVÄRDERINGSVERKTYG

HANDLINGSPLAN

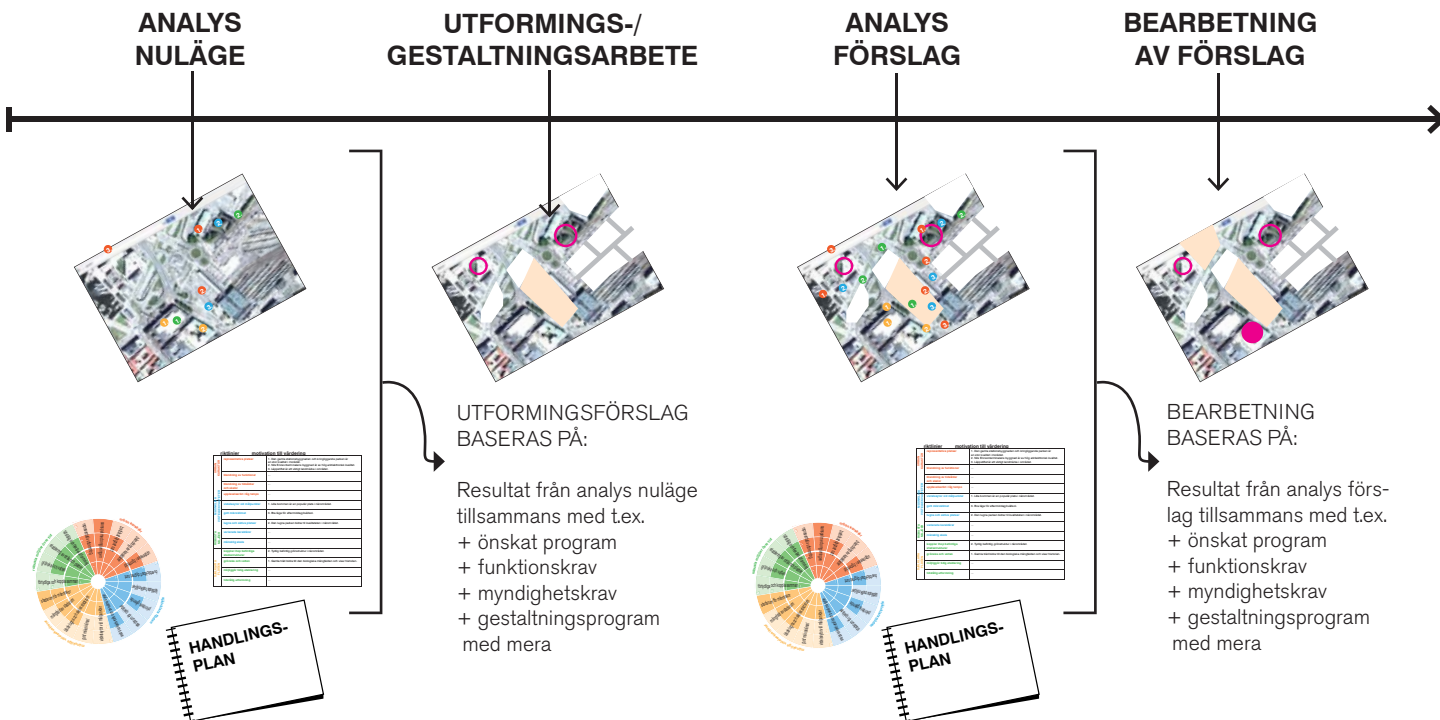
Utvärderingsverktyget är framtaget för att vara ett stöd för de projektgrupper som arbetar med detaljplanerna men det bör även användas vid övriga utformnings- och gestaltningsarbeten liksom vid genomförandet. Utvärderingsmetoden kan användas under hela processen både för nulägesanalys och vid kontinuerliga uppdateringar när nya utformnings- och gestaltningsförslag tas fram.

En mindre arbetsgrupp med god kännedom om platsen och projektet bör göra utvärderingen, som sedan stäms av med en större referensgrupp med relevanta specialister och övriga aktörer.

Utvärderingen utförs först på nuläget för att få en bild av hur kvaliteterna uppfattas på platsen idag. Arbetsgruppen tar också inledningsvis fram en definition av den aktuella platsens utbredning och identifierar befintliga vistelsezoner och stråk. Arbetsgruppen utvärderar nuläget genom att använda sig av frågorna under varje riktlinje i "analys nuläge". Baserat på resultatet

av utvärderingen av nuläget tar arbetsgruppen, i samråd med referensgruppen, fram en handlingsplan med en strategi för hur befintliga kvaliteter ska bevaras liksom vilka/hur de kvaliteter som saknas ska tillföras.

När det finns ett eller flera förslag för utformning av platsen, eller en del av den, gör arbetsgruppen en ny utvärdering med hjälp av frågorna i "analys förslag". Analysen av förslaget syftar till att värdera om kvaliteterna och riktlinjerna har uppnåtts enligt handlingsplanen. Analysens resultat vägleder den fortsatta bearbetningen av förslagen.

UTVÄRDERINGSVERKTYG

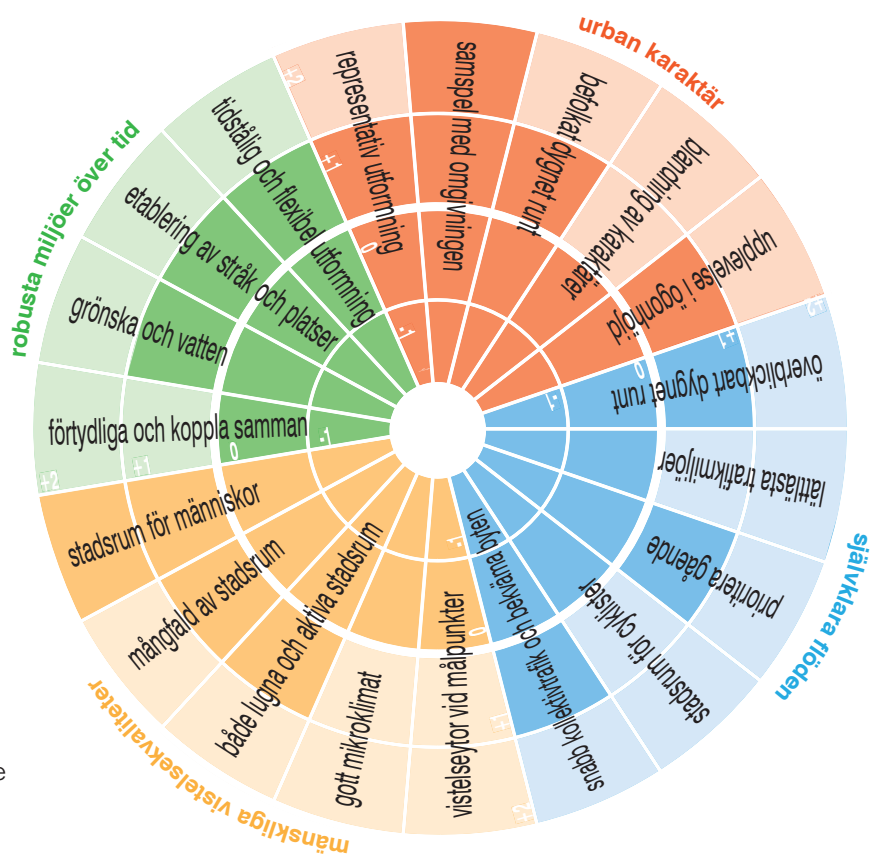
ANALYS AV NULÄGE

Kvalitetsprogrammets syfte är att omgestaltningen av platserna, i och med etableringen av stationerna, ska ta tillvara befintliga kvaliteter.

Kvalitetsrosen ger en snabb, visuell helhetsbedömning av hur väl samtliga kvaliteter finns på platserna idag. Rosen är uppbyggd av alla de fyra prioriterade kvaliteterna och indelad i deras olika riktlinjer.

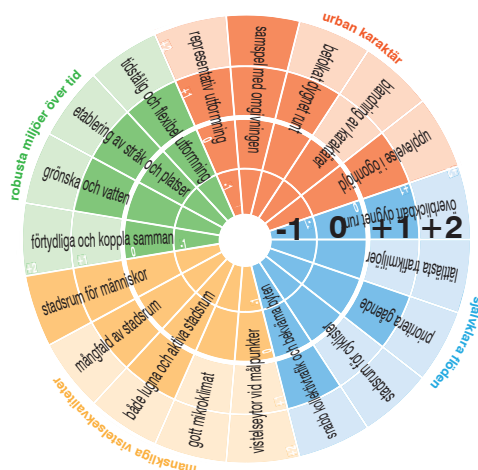
Kvalitetsrosen kompletteras med en matris som dokumenterar motiveringen till värderingarna. Till de flesta riktlinjer finns även en karta som dokumenterar arbetsgruppens utvärdering och gör den mer platsspecifik.

Dokumentationen är viktig för att kunna lämna vidare utvärderingen till en bredare grupp samt för att kunna gå tillbaka till utvärderingen i ett senare skede.

BEDÖMNINGSSKALA

- 1. Uppfylls inte alls i området eller på enstaka men isolerade delar av området
- 0. Uppfylls på enstaka men sammankopplade delar av området – ok/godkänt
- +1. Uppfylls för alla viktiga platser och stråk i området
- +2. Uppfylls inom hela området

EXEMPEL PÅ HUR KARTAN KAN ANVÄNDAS OCH ILLUSTRERAS

URBAN KARAKTÄR på Korsvägen, nuläge

URBAN KARAKTÄR på Centralen, nuläge

URBAN KARAKTÄR på Haga, nuläge

SJÄLVKLARA FLÖDEN på Korsvägen, nuläge

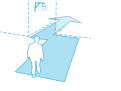
SJÄLVKLARA FLÖDEN på Centralen, nuläge

SJÄLVKLARA FLÖDEN på Haga, nuläge

riktlinjer

motivering till värdering

URBAN KARAKTÄR	representativ utformning 	Vad är platsens historia och vilken roll spelar den i staden? Märks det i den fysiska miljön? (markera platser där det syns och värdera hur helheten uppfyller riktlinjen på kvalitetsrosen och motivera värderingen i matrisen)	...
	samspel med omgivningen 	Vilka angränsande stadsrum och funktioner är intressanta att "signalera" mot platsen? Syns de på/från platsen idag? Syns de när det är mörkt? (markera platser där de syns och värdera hur helheten uppfyller riktlinjen på kvalitetsrosen och motivera värderingen i matrisen)	...
	befolkat dygnet runt 	Vilka funktioner och målpunkter finns idag? Var finns vistelsezoner och huvudstråk för gående? (markera på kartan) Ligger vistelsezoner och stråk i anslutning till befolkade bottenvåningar? Är de överblickbara både i dagsljus och i mörker? Är det en funktionsblandning? (värdera hur helheten uppfyller riktlinjen på kvalitetsrosen och motivera värderingen i matrisen)	...
	blandning av karaktärer 	Hur ser blandningen av karaktärer ut idag? (värdera hur helheten uppfyller riktlinjen på kvalitetsrosen och motivera värderingen i matrisen)	...
	upplevelser i ögonhöjd 	Var finns den mänskliga skalan och var finns den upplevelserika stadsmiljön i ögonhöjd på platsen idag? (markera ställen på kartan och värdera hur helheten uppfyller riktlinjen på kvalitetsrosen och motivera värderingen i matrisen)	...
SJÄLVKLARA FLÖDEN	överblickbart dygnet runt 	Vilka viktiga målpunkter finns i omgivningen och på platserna? (markera på kartan) Hjälper utformningen av den fysiska miljön till att vägleda till dessa? Hur upplevs det under den mörka tiden på dygnet? (värdera hur helheten uppfyller riktlinjen på kvalitetsrosen och motivera värderingen i matrisen)	...
	lättlästa trafikmiljöer 	Är det tydligt vilket trafikslag som har företräde i stadsrummen och i de olika korsningspunkterna? (markera platser där det är tydligt vilka trafikslag som har tillträde och/eller företräde på kartan och värdera hur helheten uppfyller riktlinjen på kvalitetsrosen och motivera värderingen i matrisen)	
	prioritera gående 	Vilka ytor prioriterar gående i nuläget? (markera på kartan) Är dessa ytor sammankopplade till gångprioriterade stråk som gent kopplar ihop dels platsens olika delar och dels platsen med den omgivande staden? (värdera hur helheten uppfyller riktlinjen på kvalitetsrosen och motivera värderingen i matrisen)	...
	stadsrum för cyklister 	Var finns det cykelbanor till platsen och på platsen idag samt var finns cykelparkeringar? (markera på kartan) När cykelbanorna fram till och över platsen och är cykelparkeringar placerade vid målpunkter och är de tillräckligt stora? (värdera hur helheten uppfyller riktlinjen på kvalitetsrosen och motivera värderingen i matrisen)	...
	snabb kollektivtrafik och bekväma byten 	Vilka resandefunktioner finns i området idag? (markera på kartan) Har kollektivtrafiken en god framkomlighet? Är det enkelt att byta? Av vilken kvalitet är resandeytorna idag? Är de tillräckligt stora för resandemängden? (värdera hur helheten uppfyller riktlinjen på kvalitetsrosen och motivera värderingen i matrisen)	...

EXEMPEL PÅ HUR KARTAN KAN ANVÄNDAS OCH ILLUSTRERAS

MÄNSKLIGA VISTELSEKVALITETER på Korsvägen nuläge

MÄNSKLIGA VISTELSEKVALITETER på Centralen, nuläge

MÄNSKLIGA VISTELSEKVALITETER på Haga, nuläge

ROBUSTA MILJÖER ÖVER TID på Korsvägen, nuläge

ROBUSTA MILJÖER ÖVER TID på Centralen, nuläge

ROBUSTA MILJÖER ÖVER TID på Haga, nuläge

riktlinjer

motivering till värdering

MÅNSKLIGA VISTELSEKVALITETER	vistelseztor vid målpunkter 	Finns det vistelseztor på platsen som uppfyller riktlinjerna? (markera på kartan) Finns de vid alla publika målpunkter och hållplatser? (värdera hur helheten uppfyller riktlinjen på kvalitetsrosen och motivera värderingen i matrisen)	...
	got mikroklimat 	Hur är mikroklimatet på befintliga vistelseztor? (värdera hur helheten uppfyller riktlinjen på kvalitetsrosen och motivera värderingen i matrisen)	...
	båda lugna och aktiva stadsrum 	Hur ser utbudet av aktiva och lugna vistelseztor ut idag? Finns de vid alla publika målpunkter och hållplatser? (markera på kartan och värdera hur helheten uppfyller riktlinjen på kvalitetsrosen och motivera värderingen i matrisen)	...
	mångfald av stadsrum 	Hur ser utbudet av olika stadsrum, både byggda, gröna och blå, ut idag? Finns det plats för både kommersiell och ickekommersiell användning? (markera på kartan och värdera hur helheten uppfyller riktlinjen på kvalitetsrosen och motivera värderingen i matrisen)	...
	stadsrum för människor 	Hur är skalan på befintliga stadsrum? Upplevs de anpassade för den gåendes hastighet? (värdera hur helheten uppfyller riktlinjen på kvalitetsrosen och motivera värderingen i matrisen)	...
ROBUSTA MILJÖER ÖVER TID	förtydliga och koppla samman 	Vilka är de övergripande stadsstrukturerna på eller i anslutning till platsen? (markera på kartan) Är de tydligt avläsbara och kontinuerliga? (värdera hur helheten uppfyller riktlinjen på kvalitetsrosen och motivera värderingen i matrisen)	
	grönska och vatten 	Vilka befintliga inslag av grönska och vatten finns på platsen? (markera på kartan och värdera hur helheten uppfyller riktlinjen på kvalitetsrosen och motivera värderingen i matrisen)	...
	etablering av stråk och platser 	Vilka befintliga målpunkter finns? (markera på kartan) Finns vistelseztor i anslutning till dessa och hur väl kopplar befintliga gång- och cykelstråk till och från befintliga målpunkter? (värdera hur helheten uppfyller riktlinjen på kvalitetsrosen och motivera värderingen i matrisen)	...
	tidstålig och flexibel utformning 	Vad är det i dagens stadsstrukturer och stads-miljöer som stödjer en tidstålig utformning? (värdera hur helheten uppfyller riktlinjen på kvalitetsrosen och motivera värderingen i matrisen)	...

UTVÄRDERINGSVERKTYG

ANALYS AV FÖRSLAG

Kvalitetsprogrammets syfte är att omgestaltningen av platserna, i och med etableringen av stationerna, ska medföra en kvalitetsökning av stadsrummen.

Kvalitetsrosen ger en snabb, visuell helhetsbedömning av hur väl samtliga kvaliteter kommer att finnas på platserna, d.v.s. hur väl en föreslagen utformning förstärker de prioriterade kvaliteterna.

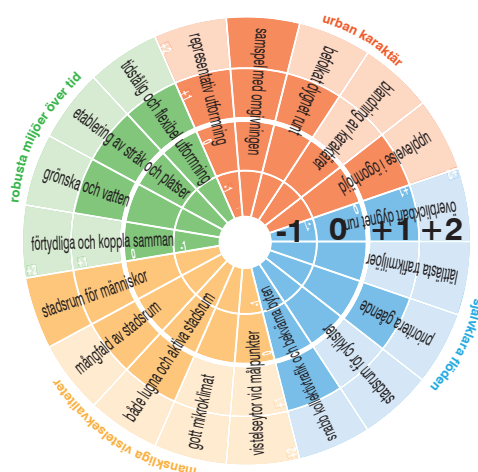
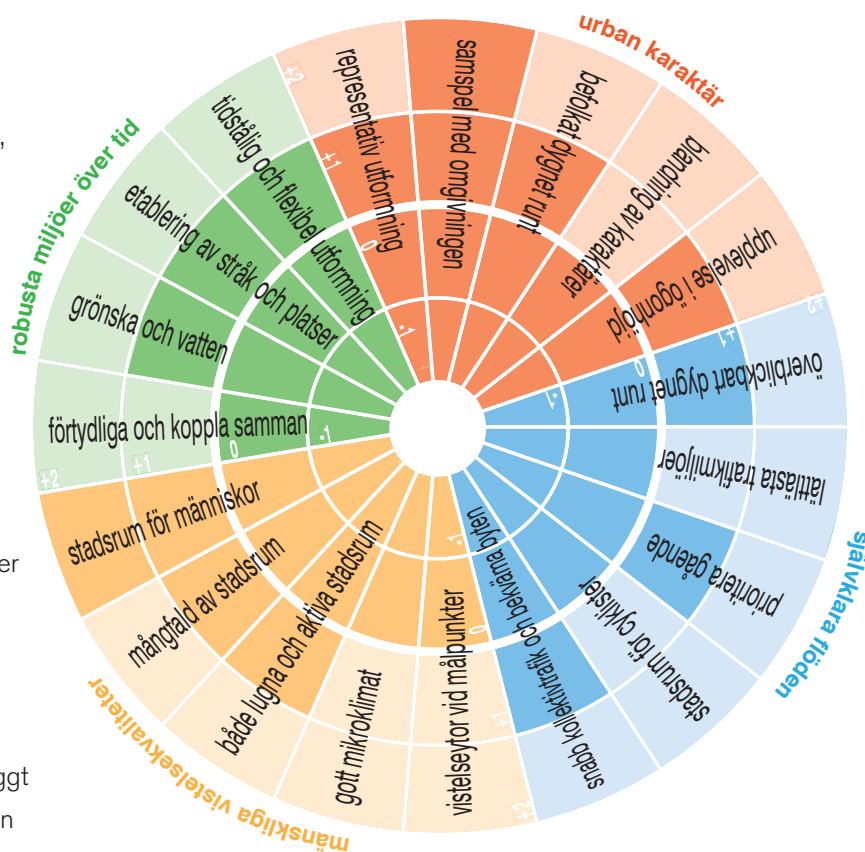
Kvalitetsrosen kompletteras med en matris som dokumenterar motiveringen till värderingarna. Bedömningsskalan är densamma men motiveringen bör kompletteras med en kommentar om det är en förbättring eller en försämring jämfört med nuläget. Till de flesta riktlinjer finns även en karta som dokumenterar arbetsgruppens utvärdering och gör den mer platsspecifik.

Bedömningen kan göras för hur ett utbyggt förslag uppfyller programmet men det kan även göras för hur kvaliteterna och riktlinjer uppfylls i en etappvis utbyggnad eller under utbyggnadsskedet.

Dokumentationen är viktig för att kunna lämna vidare utvärderingen till en bredare grupp samt för att kunna gå tillbaka till utvärderingen i ett senare skede.

BEDÖMNINGSSKALA

Värdering görs enligt redovisning på sid 33.

EXEMPEL PÅ HUR KARTAN KAN ANVÄNDAS OCH ILLUSTRERAS

URBAN KARAKTÄR på Centralen, analys förslag

URBAN KARAKTÄR på Korsvägen, analys förslag

URBAN KARAKTÄR på Haga, analys förslag

SJÄLVKLARA FLÖDEN på Korsvägen, analys förslag

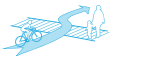
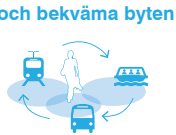
SJÄLVKLARA FLÖDEN på Centralen, analys förslag

SJÄLVKLARA FLÖDEN på Haga, analys förslag

riktlinjer

motivering till värdering

URBAN KARAKTÄR	representativ utformning 	Vad blir platsens framtida historia och vilken roll kommer den att spela i staden? Märks det i den fysiska miljön? (markera platser där det kommer att synas och värdera hur helheten uppfyller riktlinjen på kvalitetsrosen och motivera värderingen i matrisen plus jämför med nuläget)	...
	samspel med omgivningen 	Vilka angränsande stadsrum och funktioner blir intressanta att "signalera" mot platsen? Kommer de att synas på/ från platsen? Även när det är mörkt? (markera platser där de syns och värdera hur helheten uppfyller riktlinjen på kvalitetsrosen och motivera värderingen i matrisen plus jämför med nuläget)	...
	befolkat dygnet runt 	Vilka funktioner och målpunkter kommer det att finnas? Var blir det vistelseytor och huvudstråk för gående? (markera på kartan) Ligger vistelseytorna och stråk i anslutning till befolkade bottenvåningar? Blir de överblickbara både i dagsljus och i mörker? Blir det en funktionsblandning? (värdera hur helheten uppfyller riktlinjen på kvalitetsrosen och motivera värderingen i matrisen plus jämför med nuläget)	...
	blandning av karaktärer 	Blir det en blandning av karaktärer? (värdera hur helheten uppfyller riktlinjen på kvalitetsrosen och motivera värderingen i matrisen plus jämför med nuläget)	...
	upplevelser i ögonhöjd 	Kommer den mänskliga skalan och den upplevelserika stadsmiljön i ögonhöjd att finnas på platsen? (markera var på kartan och värdera hur helheten uppfyller riktlinjen på kvalitetsrosen och motivera värderingen i matrisen plus jämför med nuläget)	...
SJÄLVKLARA FLÖDEN	överblickbart dygnet runt 	Vilka viktiga målpunkter kommer det att finnas i omgivningen och på platserna? (markera på kartan) Hjälper utformningen av den fysiska miljön till att vägleda till dessa? Hur upplevs det under den mörka tiden på dygnet? (värdera hur helheten uppfyller riktlinjen på kvalitetsrosen och motivera värderingen i matrisen plus jämför med nuläget)	...
	lättlåsta trafikmiljöer 	Blir det tydligt vilket trafikslag som har företräde i stadsrummen och i de olika korsningspunkterna? (markera platser där det blir tydligt vilka trafikslag som har tillträde och/eller företräde på kartan och värdera hur helheten uppfyller riktlinjen på kvalitetsrosen och motivera värderingen i matrisen plus jämför med nuläget)	
	prioritera gående 	Vilka ytor kommer att prioriteras gående? (markera på kartan) Blir dessa ytor sammankopplade till gångprioriterade stråk som gent kopplar ihop dels platsens olika delar och dels platsen med den omgivande staden? (värdera hur helheten uppfyller riktlinjen på kvalitetsrosen och motivera värderingen i matrisen plus jämför med nuläget)	...
	stadsrum för cyklister 	Var blir det cykelbanor till platsen och på platsen samt var blir det cykelparkeringar? (markera på kartan) När cykelbanorna fram till och över platsen och blir cykelparkeringar placerade vid målpunkter och blir de tillräckligt stora? (värdera hur helheten uppfyller riktlinjen på kvalitetsrosen och motivera värderingen i matrisen plus jämför med nuläget)	...
	snabb kollektivtrafik och bekväma byten 	Vilka resandefunktioner kommer det att finnas i området? (markera på kartan) Får kollektivtrafiken en god framkomlighet? Blir det enkelt att byta? Av vilken kvalitet blir resandeytorna? Blir de tillräckligt stora för resandemängden? (värdera hur helheten uppfyller riktlinjen på kvalitetsrosen och motivera värderingen i matrisen plus jämför med nuläget)	...

EXEMPEL PÅ HUR KARTAN KAN ANVÄNDAS OCH ILLUSTRERAS

MÄNSKLIGA VISTELSEKVALITETER på Korsvägen, analys förslag

MÄNSKLIGA VISTELSEKVALITETER på Centralen, analys förslag

MÄNSKLIGA VISTELSEKVALITETER på Haga, analys förslag

ROBUSTA MILJÖER ÖVER TID på Korsvägen, analys förslag

ROBUSTA MILJÖER ÖVER TID på Centralen, analys förslag

ROBUSTA MILJÖER ÖVER TID på Haga, analys förslag

riktlinjer

motivering till värdering

MÅSNKLIGA VISTELSEKVALITETER	vistelseytor vid målpunkter 	Kommer det att finnas vistelseytor på platsen som uppfyller riktlinjerna? (markera var på kartan) Blir det "godkända" vistelseytor vid alla publika målpunkter och hållplatser? (värdera hur helheten uppfyller riktlinjen på kvalitetsrosen och motivera värderingen i matrisen plus jämför med nuläget)	...
	gott mikroklimat 	Hur blir mikroklimatet på vistelseytorna? (värdera hur helheten uppfyller riktlinjen på kvalitetsrosen och motivera värderingen i matrisen plus jämför med nuläget)	...
	båda lugna och aktiva stadsrum 	Hur blir utbudet av aktiva och lugna vistelseytor? Kommer de att finnas vid alla publika målpunkter och hållplatser? (markera på kartan och värdera hur helheten uppfyller riktlinjen på kvalitetsrosen och motivera värderingen i matrisen plus jämför med nuläget)	...
	mångfald av stadsrum 	Hur blir utbudet av olika stadsrum, byggda, gröna och blå? Kommer det att finnas plats för både kommersiell och ickekommersiell användning? (markera var på kartan och värdera hur helheten uppfyller riktlinjen på kvalitetsrosen och motivera värderingen i matrisen plus jämför med nuläget)	...
	stadsrum för människor 	Blir skalan på stadsrummen mänsklig? Upplevs de anpassade för den gåendes hastighet? (värdera hur helheten uppfyller riktlinjen på kvalitetsrosen och motivera värderingen i matrisen plus jämför med nuläget)	...
ROBUSTA MILJÖER ÖVER TID	förtydliga och koppla samman 	Hur blir de övergripande stadsstrukturerna på och i anslutning till platsen? (markera på kartan) Blir de tydligt avläsbara och kontinuerliga? (värdera hur helheten uppfyller riktlinjen på kvalitetsrosen och motivera värderingen i matrisen plus jämför med nuläget)	
	grönska och vatten 	Vilka inslag av grönska och vatten kommer det att finnas på platsen? (markera på kartan och värdera hur helheten uppfyller riktlinjen på kvalitetsrosen och motivera värderingen i matrisen plus jämför med nuläget)	...
	etablering av stråk och platser 	Vilka målpunkter kommer det att finnas? (markera på kartan) Finns det då vistelseytor i anslutning till dessa och hur väl kopplar gång- och cykelstråk till och från målpunkterna? (värdera hur helheten uppfyller riktlinjen på kvalitetsrosen och motivera värderingen i matrisen plus jämför med nuläget)	...
	tidstäl och flexibel utformning 	Blir det stadsstrukturer och stadsmiljöer som stödjer en tidstäl utformning? (värdera hur helheten uppfyller riktlinjen på kvalitetsrosen och motivera värderingen i matrisen plus jämför med nuläget)	...

ANTECKNINGAR:

Uppdragsgivare

Stadsbyggnadskontoret
Göteborgs Stad
Box 2554
403 17 Göteborg

Konsult

White arkitekter AB
Magasinsgatan 10
Box 2502
403 17 GÖTEBORG

white